

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
Riska pārvaldības spēju novērtējuma pamatnostādnes
 (2015/C 261/03)

Saturs

1.	Ievads	5
2.	Darbības joma un mērķi	6
2.1.	Pamatnostādņu darbības joma	6
2.2.	Mērķi	6
3.	Metodoloģija	6
3.1.	Dalībnieki un termiņi	6
3.2.	Process	7
3.2.1.	Riska novērtējums	7
3.2.2.	Riska pārvaldības plānošana	7
3.2.3.	Riska novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana	7
3.3.	Pamatnostādņu nozīme	8
4.	Novērtējuma saturs	8
4.1.	Riska novērtējums	8
4.2.	Riska pārvaldības plānošana	11
4.3.	Riska novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana	14
5.	Kopsavilkums	18
6.	Atsauču un attiecīgo dokumentu saraksts	23

1. IEVADS

Ņemot vērā to, ka pēdējos gados galvenokārt klimata pārmaiņu dēļ būtiski pieaudzis dabas un cilvēku izraisītu katastrofu skaits un to smagums, kā arī paredzot, ka katastrofas nākotnē būs vēl ekstremālākas un sarežģītākas un tām būs plašas ilgtermiņa sekas, katastrofu novēršanai ir ārkārtīgi svarīga nozīme, lai sasniegtu labāku aizsardzības līmeni un noturību pret katastrofām. Ir vajadzīga turpmāka darbība un integrēta pieeja katastrofu riska pārvaldībai, kurā savstarpēji savienotas darbības riska novēršanas, sagatavotības un reaģēšanas jomā.

Saskaņā ar Lēmumu par Savienības civilās aizsardzības mehānismu ("Lēmums")⁽¹⁾, kas stājās spēkā 2014. gada 1. janvārī, dalībvalstis vienojas veikt vairākas katastrofu novēršanas darbības, tajā skaitā dalīties ar "risku pārvaldības spēju izvērtējumu valsts vai attiecīgā vietējā līmenī ik pēc trim gadiem pēc tam, kad galīgā versijā ir izstrādātas attiecīgās pamatnostādnes"⁽²⁾. Lēmumā noteikts, ka Komisija kopā ar dalībvalstīm izstrādā pamatnostādnes "par minēto izvērtējumu saturu, metodoloģiju un struktūru."⁽³⁾

Tādēļ šīs pamatnostādnes ir izstrādātas kopā ar dalībvalstu ekspertiem, pamatojoties uz jauno Lēmumu un ņemot vērā dalībvalstu esošās labās prakses, kā arī neseno pieredzi valsts riska novērtējumu izstrādē⁽⁴⁾. Šajās pamatnostādnēs izmantoti arī 2014. gada jūlijā Itālijas Padomes prezidentūras organizētā semināra atzinumi un turpmākie Padomes secinājumi par risku pārvaldības spēju novērtējumu ("Padomes secinājumi"), kas pieņemti 2014. gada oktobrī⁽⁵⁾. Turklāt šajās pamatnostādnēs izmantotas arī Komisijas pamatnostādnes par valsts riska novērtējumiem katastrofu pārvarēšanas jomā ("Riska novērtējuma pamatnostādnes")⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 1313/2013/ES (2013. gada 17. decembris) par Savienības civilās aizsardzības mehānismu (OV L 347, 20.12.2013., 924. lpp.).

⁽²⁾ Turpat, 6. panta c) punkts.

⁽³⁾ Turpat, 5. panta f) punkts.

⁽⁴⁾ Skatīt Pārskatu par dabas un cilvēku izraisītu katastrofu riskiem ES, SWD(2014) 134 final, 8.4.2014.

⁽⁵⁾ 13375/14.

⁽⁶⁾ Komisijas riska novērtējuma un kartēšanas pamatnostādnes katastrofu pārvarēšanas jomā, SEC(2010) 1626 final, 21.12.2010.

Šo pamatnostādņu mērķis ir sniegt dalībvalstīm nesaistošu, visaptverošu un elastīgu metodoloģiju, kas palīdzēs tām veikt savu riska pārvaldības spēju pašnovērtējumu.

Šīs pamatnostādnes var pārskatīt, ņemot vērā praktiskās īstenošanas pieredzi dalībvalstīs.

2. DARBĪBAS JOMA UN MĒRĶI

2.1. Pamatnostādņu darbības joma

Riska pārvaldības spējas Lēmumā definētas kā “dalībvalsts vai tās reģionu spējas līdz līmeņiem, kas ir pieņemami minētajā dalībvalstī, samazināt riskus (katastrofas sekas un iespējamību), kuri ir konstatēti tās riska novērtējumos, pielāgoties tiem vai mīkstināt tos”.

Katra dalībvalsts varēs izlemt, kādi līmeņi ir pieļaujami konkrētajā kontekstā un attiecībā uz atšķirīgiem riskiem. Lēmumā paredzēta šāda elastīga pieeja, lai piemērotos dažādiem apstākļiem dažādās dalībvalstīs. Tomēr tas, kādi līmeņi ir pieļaujami, parasti ir netieši ietverts jebkurā spēju novērtējumā. Ar laiku, balstoties uz pieredzi, šī izvēle var tikt precīzāk paskaidrota valstu novērtējumos. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) nesē ieteica, ka metodēm jābūt definētām tā, lai, nosakot pieļaujamos riska līmeņus, atbalstītu visu ieinteresēto personu līmeņus, un lai šīs metodes un rezultātus varētu pārskatāmi publicēt, lai paaugstinātu informētības līmeni visās ieinteresēto personu grupās ⁽¹⁾.

Lēmumā precizēts, ka riska pārvaldības spējas izvērtē attiecībā uz dalībvalsts tehniskām, finansiālām un administratīvām spējām valsts vai vietējā līmenī veikt pienācīgus: a) riska novērtējumus; b) riska pārvaldības plānošanu attiecībā uz novēršanu un sagatavotību; un c) riska novēršanas un sagatavotības pasākumus. Riska pārvaldības spēju novērtējums tādējādi aptver visu riska pārvaldības ciklu.

Dalībvalstis var izvērtēt riska pārvaldības spējas attiecībā uz atsevišķiem riskiem vai izvērtēt kopējās riska pārvaldības spējas, izmantojot dažādus riskus aptverošu pieeju. Šajās pamatnostādnēs ieteikts ietvert gan dabas, gan cilvēka izraisītas katastrofas, kā tas noteikts Lēmuma par Savienības civilās aizsardzības mehānismu 1. panta 2. punktā.

2.2. Mērķi

Šo pamatnostādņu mērķi ir šādi:

- 1) atbalstīt dalībvalstu iestādes, lai turpinātu paaugstināt informētību par to katastrofu pārvarēšanas sistēmu stiprajām un iespējami vājajām pusēm, apzināt labās prakses un uzsākt uzlabošanas procesu;
- 2) sekmēt uz zināšanām un pierādījumiem balstītu katastrofu pārvarēšanas politiku un prakses izstrādi un apmaiņu starp attiecīgajiem administratīvajiem līmeņiem dalībvalstīs un starp dažādām nozarēm un atšķirīgām, bet saistītām politikas nozarēm;
- 3) atvieglot sadarbību centienos pārvaldīt riskus starp dalībvalstīm Savienības civilās aizsardzības mehānisma un citu atbilstošu katastrofu pārvarēšanas sistēmu ietvaros.

Kā noteikts Lēmumā, Komisija dažādi atbalstīs dalībvalstis šo mērķu sasniegšanā, tajā skaitā sekmējot pieredzes apmaiņu attiecībā uz riska pārvaldības spējām un to novērtējumu ⁽²⁾.

3. METODOLOĢIJA

3.1. Dalībnieki un termiņi

Dalībvalstu un citu valstu pieredze liecina par priekšrocībām, ja valsts riska pārvaldības spēju novērtējumu koordinē viena iestāde. Jo īpaši koordinācijas iestādes iecelšana, lai veicinātu novērtējuma izstrādi, var palīdzēt nodrošināt saskaņotu metodoloģiju un veicināt apmaiņu ar labu praksi. Tajā pašā laikā par novērtējuma līmeni – vai nu valsts, vai attiecīgā vietējā līmenī – lems katra dalībvalsts, pamatojoties uz savu pārvaldības sistēmu.

⁽¹⁾ Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija, “Boosting Resilience through Innovative Risk Governance”, *OECD Reviews of Risk Management Policies*, 2014, 48.–51. lpp., ISBN 978-92-64-20910-7.

⁽²⁾ To varētu darīt, veidojot starptautisku ekspertu grupu, kura var atbalstīt novērtēšanu visos šā procesa posmos, kā arī salīdzinošās pārskatīšanas programmu, ar kuras palīdzību dalībvalstis var mācīties cita no citas katastrofu risku pārvaldību.

Dalībvalstis ir apņēmušās veikt šo novērtējumu ik pēc trim gadiem, un pirmais novērtējums jāveic trīs gadus pēc tam, kad galīgā versijā ir izstrādātas attiecīgās pamatnostādnes. Regulāra novērtējumu veikšana ir svarīga, lai nodrošinātu nepārtrauktus riska pārvaldības spēju uzlabojumus, tostarp apzinot vajadzības un nodrošinot attiecīgo pasākumu īstenošanu.

3.2. Process

Riska pārvaldības spēju novērtējums aptver visu riska pārvaldības ciklu, t. i., riska novērtējumu, riska pārvaldības plānošanu attiecībā uz novēršanu un sagatavotību, kā arī riska novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanu.

3.2.1. Riska novērtējums

Veicot riska novērtējumu, ar visām attiecīgajām ieinteresētajām personām būtu jācenšas panākt kopīgu izpratni par riskiem, ar kuriem jāsaskaras, un to relatīvo prioritāti. Gan riska pārvaldības plānošanas, gan arī secīgo risku novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanas pamatā ir riska novērtējumā identificētie, novērtētie un par prioritāriem atzītie riski⁽¹⁾. Kā ieteikts riska novērtējuma pamatnostādņēs, dalībvalstīm, kuras veic savus valsts riska novērtējumus pirmo reizi, procesā būtu jākoncentrējas uz svarīgākajiem riska scenārijiem⁽²⁾.

3.2.2. Riska pārvaldības plānošana

Riska pārvaldības plānošanu var veikt attiecībā uz katru atsevišķu risku, vai izmantojot integrētu starpnozaru pieeju, vai pat pieeju, kur ņem vērā daudzus riskus. Plānošanas laikā konkrētais mērķis ir noteikt, kā, īstenojot atsevišķus novēršanas un sagatavotības pasākumus, ietekmes un iespējamības ziņā var mazināt vai pielāgot katru risku⁽³⁾. Plānošanā būtu arī jānorāda vajadzīgie resursi un laika grafiks, un attiecīgi jāsadala pienākumi.

Atbilstīgie pasākumi vispirms ir jāidentificē, jānosaka to prioritārā pakāpe un pēc tam jāatlasa lēmumu pieņemšanas procesā, kurā pienācīgi iesaistītas visas ieinteresētās personas, lai nodrošinātu labu izpratni par pasākumiem, to nepieciešamību un to prioritāti, tādējādi nodrošinot plašu atbalstu. Pirmās norādes par metodoloģiju, kā identificēt šādus pasākumus un noteikt to prioritāro kārtību, ir iekļautas riska novērtējuma pamatnostādņu sadaļā "Riska novērtējums"⁽⁴⁾. Citi paraugi, ko dalībvalstis var izmantot, ir Jaunzēlandes Civilās aizsardzības un ārkārtas situāciju pārvaldības ministrijas izstrādātais Civilās aizsardzības ārkārtas situāciju pārvaldības (CDEM) spēju novērtējuma rīks⁽⁵⁾, Nīderlandes Valsts drošības un drošuma stratēģija vai Francijas *Direction de la Défense et de la Sécurité Civile* (ORSEC)⁽⁶⁾ – *Organisation de la Réponse de Sécurité Civile*. Pilnīgāks labo prakšu saraksts ir pieejams ES platformā *Climate-Adapt*⁽⁷⁾. Labo prakšu un paraugu saraksta paplašināšana laika gaitā varētu veicināt novērtēšanas procesu.

Riska pārvaldības plānošanas metodoloģija valsts vai vietējā līmenī būs jāpielāgo dalībvalstu vajadzībām un pārvaldības struktūrām. Tā var ietvert riska pārvaldības plānu attiecībā uz katru vai visiem apvienotajiem riskiem, kur galvenie riski iedalīti izpildāmās darbībās, t. i., novēršanas un sagatavotības pasākumos, lai samazinātu vai pielāgotu identificētos riskus līdz pieļaujamam līmenim. Tā var ietvert arī dažādu pasākumu salīdzinājumu attiecībā uz to neto pozitīvo ietekmi un to īstenošanas izmaksām.

Ir svarīgi, lai plānošanas procesā tiktu identificēti un atlasīti piemēroti un konkrēti novēršanas un sagatavotības pasākumi, kurus var īstenot. Tajā var izmantot riska novērtējuma rezultātus.

3.2.3. Riska novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana

Saskaņā ar riska pārvaldības spēju novērtējuma trešo dimensiju dalībvalstīm būtu jāizvērtē savas spējas īstenot pasākumus, kas identificēti riska pārvaldības plānošanā. Īstenošana ietver pienākumu un resursu sadalījumu, pārraudzības pienākumus, kā arī novērtējumu un pieredzes gūšanas procesu.

⁽¹⁾ Apdraudējumu ietekme daļēji ir atkarīga no spēkā esošajiem mazināšanas un novēršanas pasākumiem. Riska novērtējumā ņem vērā spēkā esošos pasākumus, lai novērtētu risku ietekmi, varbūtību un prioritāti.

⁽²⁾ SEC(2010) 1626 final, 21.12.2010., 29. lpp.

⁽³⁾ Plānošanā būtu jāņem vērā attiecībā uz nozaru riskiem izstrādātie plāni, piemēram, plūdu riska pārvaldības plāns, kas izstrādāts saskaņā ar Plūdu direktīvu (Direktīva 2007/60/EK).

⁽⁴⁾ Riska novērtējuma pamatnostādņu 30. lpp.

⁽⁵⁾ <http://www.civildefence.govt.nz/cdem-sector/monitoring-and-evaluation/cdem-capability-assessment-tool/>

⁽⁶⁾ *Guide ORSEC Départemental, Direction générale de la sécurité civile et de la gestion des crises*, <http://www.interieur.gouv.fr/Le-ministere/Securite-civile/Documentation-technique/Planification-et-exercices-de-Securite-civile>

⁽⁷⁾ <http://climate-adapt.eea.europa.eu/data-and-downloads?searchtext=&searchsectors=DISASTERRISKREDUCTION&searchtypes=ACTION#>

2. jautājums. *Vai organizācijām, kas piedalās riska novērtējumā, ir piešķirti skaidri definēti pienākumi un uzdevumi/funkcijas?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, pamatojoties uz kādiem principiem tiek dalīti riska novērtējuma pienākumi pārvaldes ietvaros, norādīt, vai attiecīgo procedūru principi ir dokumentēti rakstiski (piemēram, juridiskos tekstos), kā arī – ja pastāv pienākumu pārklāšanās vai īpašas vajadzības, kā tās tiek risinātas.

3. jautājums. *Vai atbildība par konkrētu risku novērtēšanu ir noteikta vispiemērotākajām organizācijām?*

Paskaidrojums. Aprakstīt procesu, kā atbilstošās organizācijas ir iesaistītas riska novērtējumā, un to, kā tiek nodrošināts pienākums risināt konkrētus riskus pēc riska novērtējuma veikšanas.

4. jautājums. *Vai riska novērtējumā ir iekļauta risku starpnozaru dimensija?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kuri novērtētie riski ietver starpnozaru un vairāku apvienotu risku dimensiju, un kādā mērā tas ir ņemts vērā, nosakot riska scenāriju. Vajadzības gadījumā aprakstīt savu sadarbību ar citām valsts un/vai attiecīgām vietējām iestādēm, veicot šos riska novērtējumus.

Zinātība

Ekspertiem, kas veic riska novērtējumu, vajadzētu būt nepieciešamajām spējām, tiem būtu jāpiešķir atbilstoši uzdevumi un jāsaņem atbilstoša apmācība riska novērtējuma veikšanai.

5. jautājums. *Vai pienākumu sadale risku novērtējuma veikšanai tiek regulāri pārskatīta?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kādas organizācijas vai dienesti piedalās riska novērtējuma veikšanā, kā tos nosaka/izvēlas, kādas kompetences tiek ņemtas vērā, piešķirot pienākumus.

6. jautājums. *Vai par riska novērtējuma(-u) veikšanu atbildīgie eksperti ir pietiekami informēti, apmācīti un pieredzējuši risku novērtēšanā?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai un kāda veida mācības ir pieejamas ekspertiem, ekspertu pieredzes līmeni, kā arī to, kāda tehniskā zinātība un rīki tiek izmantoti un uzskatīti par vajadzīgiem riska novērtējuma veikšanā.

Citas ieinteresētās personas

Spēja novērtēt risku arvien vairāk ir atkarīga no dažādu publisku un privātu ieinteresēto personu iesaistīšanās. Organizācijas, kas veic riska novērtējumus, var sadarboties ar dažādām ieinteresētajām personām, tostarp privāto sektoru, akadēmiskajām aprindām un citām valsts iestādēm, kuras nav tieši iesaistītas vērtēšanas procesā.

7. jautājums. *Vai riska novērtēšanas procesā ir iesaistītas attiecīgas ieinteresētās personas?*

Paskaidrojums. Aprakstīt riska novērtēšanas procesā iesaistīto attiecīgo ieinteresēto personu loku. Tas var ietvert akadēmiskās aprindas, pētniecības organizācijas, privāto sektoru, kā arī valsts pārvaldes iestādes, kas nesniedz tiešu ieguldījumu novērtēšanas procesā, tostarp no citām dalībvalstīm vai starptautiskām organizācijām. Dalībvalstis varētu uzsvert jebkādas gūtās atziņas, ar kurām varētu dalīties.

Informācija un komunikācija

Riska novērtēšanai ir vajadzīgas efektīvas informācijas un sakaru sistēmas. Saprast, kādas administratīvās spējas vajadzīgas, lai paziņotu riska novērtējuma rezultātus un to saistību ar vispārēju riska paziņošanas stratēģiju, var palīdzēt uzlabot apmaiņu ar informāciju, datiem, kā arī saziņu ar attiecīgajām ieinteresētajām personām.

8. jautājums. *Vai ir pieejamas vajadzīgās administratīvās spējas, lai sabiedrībai paziņotu riska novērtējuma rezultātus?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā tiek organizēta saziņa ar iedzīvotājiem riska novērtējuma rezultātu paziņošanai.

9. jautājums. Vai ir pieejamas vajadzīgās administratīvās spējas, lai iekšēji paziņotu riska novērtējuma rezultātus, tajā skaitā rīcības scenārijus, gūtās atziņas utt.?

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā tiek organizēta informācijas plūsma starp dažādām valsts iestādēm un dažādiem pārvaldes līmeņiem.

10. jautājums. Vai riska novērtējuma rezultāti ir iekļauti riska paziņošanas stratēģijā?

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā riska novērtējuma rezultātu izplatīšana, kas pieejama sabiedrībai, ir iekļauta valsts un/vai vietēja mēroga riska paziņošanas stratēģijā.

Metodoloģija

11. jautājums. Vai valsts vai vietējā mēroga organizācija ir izstrādājusi riska novērtējuma metodoloģiju? Vai šī metodoloģija ir noteikta vai publicēta, un kādi ir šīs metodoloģijas galvenie elementi?

Paskaidrojums. Aprakstīt valsts vai vietējā mēroga pieeju riska novērtējumam (risku pēc riska, scenārijus, vispārējus reālās dzīves piemērus), aprakstīt metodoloģiju, ko izmanto, lai analizētu iespējamo ietekmi, varbūtību aprēķināšanas metodoloģiju, apsvērumus vai metodoloģiju risku prioritārās kārtības noteikšanai vai to izslēgšanai, aprakstīt, vai riska novērtējumus pārskata un kādā laika posmā, vai metodoloģija ir apkopota dokumentā, vai riska novērtējuma metodoloģija tiek kādam atklāta un kam, kā arī vai jebkāda riska novērtējumā iekļauta informācija ir pieejama sabiedrībai.

12. jautājums. Vai riska novērtējumā ir iekļauta risku pārrobežu dimensija?

Paskaidrojums. Aprakstīt, kuros no novērtētajiem riskiem ietverta pārrobežu dimensija, kā arī apjomu, kādā šī pārrobežu dimensija ir iekļauta riska novērtējumā (piemēram, rīcības scenāriju izstrāde). Vajadzības gadījumā dalībvalstis varētu aprakstīt savu sadarbību ar citām dalībvalstīm, veicot riska novērtējumus ar pārrobežu dimensiju.

13. jautājums. Vai riska novērtējumā ir aplūkota infrastruktūra?

Paskaidrojums. Apzināt, kāda veida kritiskā (valsts un Eiropas līmenī) infrastruktūra ir aplūkota, izstrādājot rīcības scenārijus un risku novērtējumu. Šī infrastruktūra cita starpā var ietvert autoceļus, ēkas, dambjus, slīdes, tiltus, satelītus, pazemes sistēmas, kabelus, slimnīcas un patvēruma telpas.

Informācijas un sakaru tehnoloģija

14. jautājums. Vai ir pieejama atbilstoša IKT infrastruktūra, lai veiktu riska novērtējumus?

Paskaidrojums. Aprakstīt, kāda veida infrastruktūra ir pieejama riska novērtējumu veikšanai (tā var ietvert IKT instrumentus, satelītus u. c.). Dalībvalstis varētu raksturot uzsāktu pētniecību jaunas IKT infrastruktūras izstrādei, ko varētu izmantot risku novērtēšanā. Ja infrastruktūra ir kopīga ar citām valstīm, dalībvalstis varētu arī aprakstīt, kāda veida sadarbība notiek (piemēram, satelītattēlu izmantošana).

15. jautājums. Vai ir pieejama atbilstoša informācija un dati (tostarp vēsturiski dati), lai veiktu riska novērtējumus?

Paskaidrojums. Aprakstīt, kādi informācijas avoti un dati tiek izmantoti un vai pastāv datu bāzes, lai veiktu riska novērtējumus. Dalībvalstis varētu aprakstīt jaunākās darbības datu un informācijas vākšanas uzlabošanai.

Finansējums

Finansējums aptver līdzekļu vispārējo identificēšanu, novērtēšanu un rezervēšanu, lai veiktu un atjauninātu riska novērtējumu.

16. jautājums. *Vai ir pieejami atbilstoši finanšu resursi, lai veiktu un atjauninātu riska novērtējumu?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai ir pieejami finanšu resursi riska novērtējumu izstrādei un esošo novērtējumu atjaunināšanai.

4.2. Riska pārvaldības plānošana

Šajā sadaļā ietverti jautājumi, kas attiecas uz administratīvajām, tehniskajām un finansiālajām spējām veikt riska pārvaldības plānošanu.

Attiecībā uz administratīvo spēju novērtējumu ir svarīgi koncentrēties uz procesa koordināciju, nepieciešamās zinātnības esamību, attiecīgās metodoloģijas esamību, ārējo ieinteresēto personu iesaistes pakāpi un komunikāciju.

Attiecībā uz tehnisko spēju novērtējumu ir svarīgi koncentrēties uz atbilstošā aprīkojuma izmantošanas novērtēšanu.

Attiecībā uz finansiālo spēju novērtējumu ir svarīgi koncentrēties uz finanšu resursu pieejamības novērtēšanu.

Pietiekami detalizētās atbildēs uz katru jautājumu vajadzētu iekļaut skaidrojumus par to, kas ir izdarīts, kā tas ir izdarīts, kad tas tika darīts, kā arī atbilstošus un pieejamus datus, skaitļus un atsauces.

Koordinācija

Riska pārvaldības struktūra paredz skaidru atbildību visiem, kas iesaistīti riska pārvaldības plānošanā, lai izvairītos no pārklāšanās vai neatbilstībām starp atbildību un spējām.

17. jautājums. *Vai organizācijām, kas piedalās riska novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā, ir skaidri definēti pienākumi un uzdevumi/funkcijas?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, pamatojoties uz kādiem principiem tiek dalīti plānošanas procesa pienākumi pārvaldes ietvaros, norādīt, vai šie principi un attiecīgās procedūras ir dokumentētas rakstiski (piemēram, juridiskos tekstos), kā arī – ja pastāv pienākumu pārklāšanās vai īpašas vajadzības, kā tās tiek risinātas, un vai ir ņemta vērā starpnozaru dimensija.

18. jautājums. *Vai ir nodrošināti un tiek regulāri novērtēti pienākumi plānot rīcību īpašu risku gadījumā?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā tiek nodrošināts pienākums plānot rīcību īpašu risku gadījumā, kā arī vai pastāv procedūra, lai novērtētu pienākumu sadalījumu attiecībā uz konkrētiem riskiem.

Zinātība

Lai nodrošinātu optimālu personāla komplektāciju, būtu jānodrošina darbaspēka plānošanas metodoloģija. Eksperti, kuru uzdevums ir veikt riska pārvaldības plānošanu, būtu jānodrošina ar nepieciešamo informāciju un atbilstošu apmācību.

19. jautājums. *Vai ir pieejami pietiekami daudz ekspertu, kas veiktu novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanu, pamatojoties uz riska novērtējumā identificētajiem riskiem?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kuras organizācijas vai dienesti piedalās plānošanas procesā, kā tie ir identificēti/atlasīti, kā arī vai personāla komplektācija tiek uzskatīta par piemērotu.

20. jautājums. *Vai ir pieejama efektīva apmācība dažādu līmeņu ekspertiem, kas atbild par novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanu?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai un kāda veida apmācības ir pieejamas ekspertiem, kas veic plānošanas darbības.

21. jautājums. *Vai eksperti, kas iesaistīti novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā, ir informēti par vispārējiem politikas mērķiem/prioritātēm, kas saistīti ar katastrofu riska pārvaldību?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai pastāv riska pārvaldības stratēģija, un ja pastāv, tad kā mērķi, prioritātes vai procesi tiek paziņoti ekspertiem, kas iesaistīti novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā.

22. jautājums. *Vai pastāv process, lai nodrošinātu, ka tiek saglabātas un pilnveidotas to ekspertu zināšanas, kuri ir nodarbināti novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā notiek zināšanu apmaiņa starp ekspertiem, kas iesaistīti plānošanas procesā, un kā tiek nodrošināta zināšanu saglabāšana.

Metodoloģija

Valsts vai vietējā līmeņa organizācijai jāizstrādā metodoloģija, lai veiktu riska pārvaldības plānošanu attiecībā uz tādu identificēto risku paredzamo ietekmi, kuri tiek izvērtēti saskaņā ar izstrādāto metodoloģiju un attiecīgi noteikta to prioritāte.

23. jautājums. *Vai dažātajām atbildīgajām organizācijām ir izstrādāta riska pārvaldības plānošanas metodoloģija? Kādi ir šīs metodoloģijas galvenie elementi?*

Paskaidrojums. Aprakstīt valsts vai vietējā līmeņa pieejas plānošanai, aprakstīt metodoloģiju, ko izmanto, lai izstrādātu novēršanas un sagatavotības pasākumus un analizētu to iespējamo ietekmi uz riska mazināšanu.

24. jautājums. *Vai riska pārvaldības plānošanas metodoloģijā iekļauta tādas infrastruktūras apzināšana, kas var mazināt apzinātos riskus?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā tiek apzināta atbilstošā infrastruktūra, kā novērtē tās stāvokli attiecībā uz risku mazināšanu, vai ir apkopots un tiek regulāri pārskatīts atbilstošās infrastruktūras saraksts, kā arī vai ir apzināta vajadzība pēc investīcijām.

Citas ieinteresētās personas

Riska pārvaldības spējas aizvien vairāk ir atkarīgas no dažādu publisku un privātu ieinteresēto personu iesaistīšanās un sadarbības ar tām, piemēram, ar katastrofu riska pārvaldības aģentūrām, veselības aprūpes dienestiem, ugunsdzēsības dienestiem, policiju, transporta/elektroenerģijas/sakaru uzņēmumiem, brīvprātīgajām organizācijām, iedzīvotājiem/brīvprātīgajiem, zinātniskajiem ekspertiem, bruņotajiem spēkiem vai organizācijām citās dalībvalstīs.

25. jautājums. *Vai attiecīgās publiskās un privātās ieinteresētās personas ir informētas un iesaistītas plānošanas procesā?*

Paskaidrojums. Aprakstīt pieeju publisko un privāto ieinteresēto personu iesaistīšanai, kādas ieinteresētās personas veicina plānošanas procesu, un ar kādām gūtajām atziņām varētu dalīties.

26. jautājums. *Vai par jebkuru no riska novērtējumos apzinātajiem riskiem paziņo sabiedrībai vai privātiem uzņēmumiem, un, ja tas tiek darīts, kā nodrošina, ka tiek veicināta sabiedrības un šo uzņēmumu iesaistīšanās novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā?*

Paskaidrojums. Aprakstīt mijiedarbību ar partnerorganizācijām plānošanas procesā, vai un kādi nolīgumi ir spēkā pietiekamas kvalitātes veicināšanai, kā šo organizāciju plānotie novēršanas un sagatavotības pasākumi patiesībā ietekmē paredzamo riska mazināšanu.

27. jautājums. *Vai valsts vai vietējās organizācijas ir iesaistītas novēršanas un sagatavotības pasākumu pārrobežu plānošanā?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kādās pārrobežu plānošanas darbībās minētās organizācijas nesen piedalījušās, vai šā kopējās plānošanas procesa rezultātā panāktas vienošanās par turpmāku sadarbību (piemēram, saprašanās memorands vai pakalpojumu līmeņa vienošanās), kā arī jebkādu pieredzi vai atziņas, ar kurām varētu dalīties.

Sakari un informācija

Sarežģītu risku pārvaldīšanai ir vajadzīgas efektīvas sakaru un informācijas sistēmas attiecībā uz novēršanas un sagatavotības pasākumu riska pārvaldības plānošanu. Valsts vai vietējām organizācijām tādēļ jānodrošina noteikumi un procedūras, kas ļautu veikt informācijas apmaiņu, datu apmaiņu un saziņu ar dažādām ieinteresētajām personām.

28. jautājums. *Vai attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp iedzīvotāji, ir informētas par riska pārvaldības plānošanas galvenajiem elementiem?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā tiek organizēta informācijas plūsma starp dažādām publiskām un privātām ieinteresētajām personām un starp dažādiem pārvaldes līmeņiem, lai nodrošinātu, ka attiecīgās ieinteresētās personas ir informētas un spēj sniegt savas zināšanas. Dalībvalstis varētu arī paskaidrot, kā tiek organizēta saziņa ar iedzīvotājiem attiecībā uz noteiktu novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanu, kā arī par gūtajām atziņām, ar kurām varētu dalīties.

Aprikojums

Tehnisko spēju novērtējuma daļā izvērtē, vai ir pieejams aprikojums, kas nepieciešamas novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanai. Tie varētu būt programmrīki plānošanas procesa atbalstam.

29. jautājums. *Vai ir pieejams aprikojums un rīki, kas nepieciešami, lai atbalstītu un/vai veiktu novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanu?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai un kāds aprikojums un rīki ir pieejami, vai ir kādas papildu vajadzības, neatbilstības un/vai pārklāšanās.

Finansējums

Finansējums aptver to līdzekļu vispārējo identificēšanu, novērtēšanu un rezervēšanu, ko uzskata par vajadzīgiem, lai varētu izpildīt risku pārvaldības iespējamās finansālās saistības (novēršanas un sagatavotības pasākumu finansēšana), kas izriet no risku prioritārās kārtības noteikšanas. Tas ietver arī visu ieinteresēto personu līdzdalību, vajadzības gadījumā finansējot riska pārvaldību.

30. jautājums. *Vai plānošanas procesa laikā ir apzinātas finansējuma vajadzības novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanai un apzināti iespējamie finansējuma avoti?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai pastāv metodoloģija finansējuma vajadzību novērtēšanai, kādi finansējuma avoti ir apzināti, vai ir lūgts (vai tiks lūgts) Eiropas finansējums.

31. jautājums. *Vai plānošanas procesa laikā ir izskatīti nākotnes ieguldījumu plāni un privātā sektora iespējamā finansējuma nozīme?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai un kā plānošanas process palīdz noteikt nākotnes ieguldījumu prioritātes, cik lielā mērā šajā procesā ir iesaistītas privātās organizācijas, vai tiek meklēta sadarbība ar privāto sektoru prioritāru ieguldījumu finansēšanai.

32. jautājums. *Vai plānošanas procesa laikā ir apzinātas vai izveidotas procedūras vai plāni, lai nodrošinātu finansējumu novēršanas un sagatavotības pasākumiem, kas vajadzīgi, lai mazinātu apzinātos riskus?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā plānošanas procesā aplūko budžeta un juridiskos jautājumus saistībā ar elastīgu resursu piešķiršanu, vai ir veikti vai uzsākti konkrēti pasākumi, lai nodrošinātu elastību, vai pastāv juridiski vai politiski šķēršļi šādai pieejai.

4.3. Riska novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana

Šajā sadaļā ietverti jautājumi, kas attiecas uz administratīvajām, tehniskajām un finansiālajām spējām veikt novēršanas un sagatavotības pasākumus.

Attiecībā uz administratīvo spēju novērtējumu ir svarīgi koncentrēties uz atbilstošas stratēģijas esamību, politiku un metodoloģiju, nepieciešamās zinātnības esamību, procesa koordināciju, ieinteresēto personu iesaistes pakāpi, kā arī esošo komunikāciju un procedūras.

Attiecībā uz tehnisko spēju novērtējumu ir svarīgi koncentrēties uz atbilstošās infrastruktūras, aprīkojuma un iekārtu izmantošanas novērtēšanu, kā arī tehniskās zinātnības esamību un atbilstību.

Attiecībā uz finansiālo spēju novērtējumu ir svarīgi koncentrēties uz finanšu resursu pieejamības novērtēšanu.

Pietiekami detalizētās atbildēs uz katru jautājumu vajadzētu iekļaut skaidrojumus par to, kas ir izdarīts, kā tas ir izdarīts, kad tas tika darīts, kā arī atbilstošus un pieejamus datus, skaitļus un atsauces.

Stratēģija/politika/metodoloģija

Valsts vai vietējā līmeņa organizācijas ir izveidojušas pieejas riska novēršanas un sagatavotības pasākumu veikšanai. Tiek novērtēta plānoto novēršanas un sagatavotības pasākumu paredzamā ietekme, un pasākumi tiek attiecīgi prioritizēti un pielāgoti.

33. jautājums. *Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana ir saistīta ar riska pārvaldības plānošanu? Vai tā ir daļa no stratēģijas vai politikas, un vai ir definēta metodoloģija?*

Paskaidrojums. Aprakstīt valsts vai vietējā līmeņa pieeju, kas saista plānošanas procesu ar īstenošanas pasākumiem, aprakstīt, kā tiek veikta īstenošana, kā analizē radīto ietekmi uz riska mazināšanu un pielāgošanu, un kā tā tiek ņemta vērā plānošanas un riska novērtēšanas darbā, saskaņojot to ar esošajiem novēršanas un sagatavotības pasākumiem attiecībā uz pielāgošanos klimata pārmaiņu ietekmei, ja tādi ir pieejami.

34. jautājums. *Vai ir izstrādātas metodes ziņošanai par postījumiem un cilvēku upuriem, un vai postījumu radītās izmaksas tiek lēstas, dokumentētas un uzglabātas?*

Paskaidrojums: Aprakstīt, kādas metodes ir izstrādātas ziņošanai par postījumiem un cilvēku upuriem, vai šo informāciju paziņo ieinteresētajām personām un iedzīvotājiem, vai ieinteresētās personas piedalās ziņošanā par postījumiem un/vai izmaksu aplēsē, vai postījumi regulāri vai atsevišķos gadījumos tiek dokumentēti un minētie dati uzglabāti, kāds laika posms tiek dokumentēts, un vai šie ziņojumi ir pieejami sabiedrībai.

Koordinācija

Riska pārvaldības struktūra paredz skaidru atbildību visām organizācijām, kas iesaistītas novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā, lai izvairītos no pārklāšanās vai neatbilstībām starp atbildību un spējām.

35. jautājums. *Vai organizācijām, kas piedalās riska novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā, ir skaidri definēti pienākumi un uzdevumi/funkcijas?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, pamatojoties uz kādiem principiem tiek sadalīti īstenošanas procesa pienākumi pārvaldes ietvaros, norādīt, vai attiecīgās procedūras ir dokumentētas rakstiski (piemēram, juridiskos tekstos), kā arī – ja pastāv pienākumu pārklāšanās, papildu vajadzības vai neatbilstības, kā tās tiek risinātas, un vai ir ņemta vērā starpnozaru dimensija.

Zinātība

Lai nodrošinātu optimālu personāla komplektāciju, jānodrošina darbaspēka plānošanas metodoloģija. Tiek izmantoti personāla snieguma pārvaldības instrumenti, kas ietver regulārus pārskatus par mācību un attīstības vajadzībām.

36. jautājums. *Vai ekspertu pienākumu sadale ir iekļauta spēkā esošo novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā, un vai ir pieejami pietiekami daudz resursu, lai īstenotu novēršanas un sagatavotības pasākumus, pamatojoties uz plānošanas procesu?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kuras organizācijas (piemēram, dienesti, aģentūras) piedalās pasākumu īstenošanā, kā šīs organizācijas apzina/atlasa, kādas personāla kompetences ņem vērā, sadalot pienākumus, un vai personāla komplektācija ir atbilstoša.

37. jautājums. *Vai par novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanu atbildīgie eksperti ir atbilstoši informēti, apmācīti un pieredzējuši?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai un kāda apmācība ir pieejama pasākumu īstenošanā iesaistītajam personālam, cik bieži iesaistītās personas jau bijušas iesaistītas novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā, kā mērķi, prioritātes vai procesi ir paziņoti novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā iesaistītajam personālam.

Citas ieinteresētās personas

Riska pārvaldības spējas aizvien vairāk ir atkarīgas no dažādu publisku un privātu ieinteresēto personu iesaistīšanās un sadarbības ar tām, piemēram, ar katastrofu riska pārvaldības aģentūrām, veselības aprūpes dienestiem, ugunsdzēsības dienestiem, policiju, transporta/elektroenerģijas/sakaru uzņēmumiem, brīvprātīgajām organizācijām, iedzīvotājiem/brīvprātīgajiem, zinātniskajiem ekspertiem, bruņotajiem spēkiem vai organizācijām citās dalībvalstīs (starpvalstu riska pārvaldība). Saskaņā ar jauniem riskiem pieprasa reaģēšanas tīkla izveidi, kas varētu mobilizēt visas vajadzīgās spējas starp dažādām ieinteresētajām personām.

38. jautājums. *Vai attiecīgās ieinteresētās personas ir informētas un iesaistītas novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā?*

Paskaidrojums. Aprakstīt pieeju publisko un privāto ieinteresēto personu iesaistīšanai vai tīkla pārvaldībai, kādas ieinteresētās personas piedalās pasākumu īstenošanā, un ar kādām gūtajām atziņām varētu dalīties.

39. jautājums. *Vai valsts vai vietējā līmeņa organizācija ir iesaistīta pārrobežu novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kādi pārrobežu novēršanas un sagatavotības pasākumi tiek veikti, kuras citas ieinteresētās personas ir iesaistītas, vai šā kopējās pasākumu īstenošanas procesa rezultātā panāktas vienošanās par turpmāku sadarbību (piemēram, saprašanās memorandi vai pakalpojumu līmeņa vienošanās), kā arī jebkādu pieredzi un atziņas, ar kurām varētu dalīties.

40. jautājums. *Vai minētās publiskās vai privātās ieinteresētās personas veic novēršanas un sagatavotības pasākumu ieviešanu pietiekamā kvalitātē, lai sasniegtu paredzēto riska mazināšanu?*

Paskaidrojums. Vai pastāv nolīgumi pietiekamas kvalitātes veicināšanai, kā minēto organizāciju veiktie novēršanas un sagatavotības pasākumi patiešām palīdz sasniegt paredzēto riska mazināšanu, ka arī vai gūtas kādas atziņas, ar ko varētu dalīties.

Procedūras

Lai nodrošinātu riska pārvaldības sistēmas darbību, riska pārvaldībā jāiekļauj noteiktu procesu izstrāde. Tāpēc novēršanas un sagatavotības pasākumu ieviešanas procesā jādefinē procedūras, kas veicina riska mazināšanu.

41. jautājums. *Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā ietverta agrīnas brīdināšanas, aktivizēšanas, pārvietošanas, deaktivizēšanas vai uzraudzības procedūru izstrāde?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai pastāv procedūras, kā tās praktiski darbojas, vai ir izstrādātas standarta rīcības procedūras, attiecībā uz kurām darbībām šīs procedūras izstrādātas, vai gūtas kādas atziņas, ar ko varētu dalīties.

Informācija un komunikācija

Sarežģītu risku pārvaldīšanai ir vajadzīgas efektīvas informācijas un komunikācijas sistēmas attiecībā uz novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanu. Valsts vai vietējām organizācijām tādēļ jānodrošina noteikumi un procedūras, kas ļautu veikt informācijas apmaiņu, datu apmaiņu un saziņu ar atbilstošām ieinteresētajām personām, tostarp iedzīvotājiem, jebkurā novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanas procesa laikā.

42. jautājums. *Vai vajadzīgā informācija ir pieejama un tiek regulāri paziņota valsts vai vietējā līmeņa organizācijas ietvaros?*

Paskaidrojums: Aprakstīt, kā tiek organizēta informācijas plūsma starp dažādām valsts iestādēm un starp dažādiem pārvaldes līmeņiem, lai nodrošinātu, ka attiecīgie dienesti ir informēti un spēj sniegt savas zināšanas.

43. jautājums. *Vai pastāv komunikācijas stratēģija, ieskaitot dažādo mediju (tajā skaitā sociālo mediju) rīku izmantošanu, lai efektīvi paziņotu informāciju iedzīvotājiem, paaugstinātu informētību un veidotu uzticēšanos un palaušanos?*

Paskaidrojums: Aprakstīt, kā notiek saziņa un informācijas apmaiņa ar iedzīvotājiem pirms pasākumu īstenošanas, tās laikā un pēc tam, kā arī vai gūtas kādas atziņas, ar kurām varētu dalīties.

Infrastruktūra, tostarp IT

Šajā tehnisko spēju novērtējuma daļā izvērtē, vai esošā infrastruktūra, piemēram, ceļi, ēkas, aizsprosti, slīdes, tilti, satelīti, pazemes cauruļvadi, kabeļi, slimnīcas, patvēruma telpas, agrīnās brīdināšanas sistēmas utt., ko uzskata par svarīgu apzināto risku novēršanai, atbilst noteiktiem drošības, drošuma vai veikspējas standartiem.

44. jautājums. *Vai infrastruktūras stāvoklis ir atbilstošs analizēto novēršanas un sagatavotības pasākumu ieviešanai?*

Paskaidrojums: Aprakstīt, kā tiek apzināta infrastruktūra, kas ir kritiski svarīga attiecībā uz īpašu risku mazināšanu, kā novērtē tās stāvokli attiecībā uz risku mazināšanu, vai tiek veidots un regulāri pārskatīts atbilstošas infrastruktūras saraksts, vai ir apzinātas ieguldījumu vajadzības, vai dalībvalstīm ir kritiskās infrastruktūras stratēģija.

Aprikojums un materiāli

Šajā tehnisko spēju novērtējuma daļā novērtē, vai novēršanas un sagatavotības aprikojums atbilst vajadzīgajiem standartiem, kurus piemēro novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanai.

45. jautājums. *Vai pastāv saraksts ar pieejamo aprikojumu, kas vajadzīgs plānoto novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanai? Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana ietver iespējamo aprikojuma vajadzību apzināšanu, pamatojoties uz jau pastāvošo sarakstu?*

Paskaidrojums: Aprakstīt, vai tiek veidots un atjaunināts pieejamā aprikojuma un tā izmantojuma saraksts. Aprakstīt, vai un kādas aprikojuma vajadzības ir apzinātas īstenošanas procesā, lai atbilstoši samazinātu riskus, kas apzināti plānošanas procesā, vai ir izveidots un analizēts pieejamā aprikojuma saraksts, lai konstatētu papildu vajadzības vai neatbilstības, kā arī kādas darbības ir veiktas konstatēto vajadzību apmierināšanai.

46. jautājums. *Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanas laikā ir apzināti piegādes ķēdes riski, un vai ir veikti pasākumi piedāvājuma iztrūkuma riska mazināšanai?*

Paskaidrojums: Aprakstīt, vai un kādi piegādes ķēdes riski ir apzināti, kā tiek analizēta šo risku ietekme, vai un kādi pasākumi ir veikti šo risku mazināšanai, vai ir noslēgti pārrobežu nolīgumi vai veikta pārrobežu sadarbība šādu risku mazināšanai.

Tehniskās zināšanas

Tehniskās zināšanas ietver pieejamās prasmes un izstrādāto metodoloģiju, kas paredzēta novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanai. Tā kā tehniskās zināšanas nav taustāmas spējas, ir noteikta prasība saglabāt šīs spējas, tās dokumentējot vai ar tām daloties un tās mācot.

47. jautājums. *Vai ekspertiem, kuru uzdevums ir īstenot novēršanas un sagatavotības pasākumus, ir nepieciešamās tehniskās zināšanas, lai nodrošinātu pasākumu atbilstīgu īstenošanu, un vai ir nodrošināta šo zināšanu saglabāšana un pilnveidošana?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kādas tehniskās zināšanas tiek izmantotas un uzskatītas par nepieciešamām novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanai, vai un kādi tehniskie līdzekļi tiek izmantoti īstenošanā, vai eksperti apmeklē apmācības, lai pastāvīgi atjauninātu zināšanas un varētu pienācīgi izmantot tehniskos līdzekļus, kā notiek zināšanu apmaiņa starp personām, kas iesaistītas novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā, kā tiek veicināta profesionālā attīstība.

48. jautājums. *Vai ekspertiem, kuru uzdevums ir īstenot novēršanas un sagatavotības pasākumus, ir zināšanas par iepirkuma un loģistikas procedūrām, lai veiktu šos uzdevumus, un vai eksperti ir pienācīgi apmācīti piemērot šīs procedūras?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā un kāda apmācība tiek nodrošināta, lai attīstītu šo prasmi, un vai eksistē jebkādi citi pasākumi, kas varētu palīdzēt iegūt šādas zināšanas.

49. jautājums. *Vai ekspertiem, kuru uzdevums ir īstenot novēršanas un sagatavotības pasākumus, ir zināšanas, lai veiktu dzīves cikla un papildspēku plānošanu, un vai šo metodoloģiju izmanto, lai pārskatītu aprikojuma un sistēmu darbību un varētu palielināt kapacitāti ārkārtas situācijās?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai šīs metodes izmanto attiecībā uz novēršanas un sagatavotības pasākumiem, vai un kādas apmācības tiek nodrošinātas, lai iegūtu vai attīstītu šīs zināšanas, un vai eksistē jebkādi citi pasākumi, kas varētu palīdzēt iegūt šādas zināšanas.

Īstenošanas pasākumu finansēšana

Šī prasība novērtē, vai ir nodrošināts, ka ir pieejami finanšu līdzekļi un tiem var ātri piekļūt, lai iegūtu finansējumu riska novērtējumā un plānošanā apzinātās iespējamās ārkārtas situācijās.

50. jautājums. *Vai, veicot novēršanas un sagatavotības pasākumus, kas vajadzīgi, lai samazinātu un pielāgotu konstatētos riskus, ir apzināts vai izveidots budžets, juridiskais pamats un procedūras, lai plānotu turpmāku elastīgu resursu sadalījumu?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, kā īstenošanas procesā aplūko budžeta un juridiskos jautājumus saistībā ar elastīgu resursu piešķiršanu, vai ir veikti vai uzsākti konkrēti pasākumi, lai nodrošinātu elastību, vai pastāv neatbilstības vai papildu vajadzības, juridiski vai politiski šķēršļi šādai pieejai.

51. jautājums. *Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana ietver tādu nolīgumu sagatavošanu ar ieinteresētajām personām, kas regulē izmaksu sadali?*

Paskaidrojums. Aprakstīt, vai ir izstrādāti plāni attiecībā uz finanšu sloga dalījumu; vai dalībvalstis ir vērsušās pie ieinteresētajām personām, un, ja ir vērsušās, pie kurām, kā arī vai ir pieprasīti vai ir spēkā minētie nolīgumi, lai segtu šīs izmaksas.

5. KOPSAVILKUMS

Beidzot novērtējumu, dalībvalstis būtu guvušas labu starpnozaru pārskatu par dažādiem riskiem, kas būtu jāņem vērā, pārskatu par riska pārvaldības plānošanas procesa ilgtspēju un faktisko izpildi, tostarp par piemērotiem novēršanas un sagatavotības pasākumiem, kā arī skaidru priekšstatu par attiecīgo pasākumu īstenošanas procesu.

Turpmāk sniegto tabulu var izmantot kā kopsavilkuma instrumentu attiecībā uz valsts riska pārvaldības spēju novērtējuma dažādajām daļām. Šī tabula varētu papildināt riska pārvaldības spēju novērtējumu valsts vai attiecīgā vietējā līmenī, kas saskaņā ar Lēmumu dalībvalstīm jāveic un jādara pieejams Komisijai ik pēc trim gadiem pēc tam, kad galīgā versijā ir izstrādātas šīs pamatnostādnes.

Katram no turpmāk minētajiem jautājumiem jānosaka atbilstošs līmenis, pamatojoties uz šādu sadalījumu līmeņos:

- nepiemēro – spējas nav identificētas vai nav atzītas par piemērojamām, lai tās attīstītu;
- 1) spējas uzskatāmas par piemērojamām – darbs vēl nav sāktš;
- 2) spējas identificētas – panākts sākotnējs progress;
- 3) spējas īstenotas galvenajās jomās;
- 4) spējas apgūtas un tiek uzlabotas;
- Piezīmes. Papildu pamatojums attiecībā uz līmeņa izvēli.

	Jautājumi	Līmeņi					Piezīmes
Riska novērtējums	1. jautājums. Vai riska novērtējums iekļaujas vispārējā regulējumā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	2. jautājums. Vai organizācijām, kas piedalās riska novērtējumā, ir skaidri definēti pienākumi un uzdevumi/funkcijas?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	3. jautājums. Vai konkrētu risku novērtēšanas pienākumi ir sadalīti vispiemērotākajām organizācijām?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	4. jautājums. Vai riska novērtējumā ir iekļauta risku starpnozaru dimensija?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	5. jautājums. Vai pienākumu sadale risku novērtējuma veikšanai tiek regulāri pārskatīta?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	6. jautājums. Vai par riska novērtējuma(-u) veikšanu atbildīgie eksperti ir pietiekami informēti, apmācīti un pieredzējuši risku novērtēšanā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	7. jautājums. Vai riska novērtēšanas procesā ir iesaistītas attiecīgas ieinteresētās personas?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	8. jautājums. Vai ir pieejamas vajadzīgās administratīvās spējas, lai sabiedrībai paziņotu riska novērtējuma rezultātus?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	9. jautājums. Vai ir pieejamas vajadzīgās administratīvās spējas, lai iekšēji paziņotu riska novērtējuma rezultātus, tajā skaitā rīcības scenārijus, gūtās atziņas utt.?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	10. jautājums. Vai riska novērtējuma rezultāti ir iekļauti riska paziņošanas stratēģijā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	11. jautājums. Vai valsts vai vietējā mēroga organizācija ir izstrādājusi riska novērtējuma metodoloģiju? Vai šī metodoloģija ir noteikta vai publicēta, un kādi ir šīs metodoloģijas galvenie elementi?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	12. jautājums. Vai riska novērtējumā ir iekļauta risku pārrobežu dimensija?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	13. jautājums. Vai riska novērtējumā ir aplūkota infrastruktūra?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	14. jautājums. Vai ir pieejama atbilstoša IKT infrastruktūra, lai veiktu riska novērtējumus?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	15. jautājums. Vai ir pieejama atbilstoša informācija un dati (tostarp vēsturiski dati), lai veiktu riska novērtējumus?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	16. jautājums. Vai ir pieejami atbilstoši finanšu resursi, lai veiktu un atjauninātu riska novērtējumu?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	

Riska pārvaldības plānošana	Jautājumi	Līmeņi					Piezīmes
	17. jautājums. Vai organizācijām, kas piedalās riska novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā, ir skaidri definēti pienākumi un uzdevumi/funkcijas?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	18. jautājums. Vai ir nodrošināti un tiek regulāri novērtēti pienākumi plānot rīcību īpašu risku gadījumā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	19. jautājums. Vai ir pieejami pietiekami daudz ekspertu, kas veiktu novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanu, pamatojoties uz riska novērtējumā identificētajiem riskiem?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	20. jautājums. Vai ir pieejama efektīva apmācība dažādu līmeņu ekspertiem, kas atbild par novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanu?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	21. jautājums. Vai eksperti, kas iesaistīti novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā, ir informēti par vispārējiem politikas mērķiem/prioritātēm, kas saistīti ar katastrofu riska pārvaldību?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	22. jautājums. Vai pastāv process, lai nodrošinātu, ka tiek saglabātas un pilnveidotas to ekspertu zināšanas, kuri ir nodarbināti novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	23. jautājums. Vai dažādajām atbildīgajām organizācijām ir izstrādāta riska pārvaldības plānošanas metodoloģija? Kādi ir šīs metodoloģijas galvenie elementi?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	24. jautājums. Vai riska pārvaldības plānošanas metodoloģijā iekļauta tādas infrastruktūras apzināšana, kas var mazināt apzinātos riskus?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	25. jautājums. Vai attiecīgās publiskās un privātās ieinteresētās personas ir informētas un iesaistītas plānošanas procesā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	26. jautājums. Vai par jebkuru no riska novērtējumos apzinātajiem riskiem paziņo sabiedrībai vai privātiem uzņēmumiem, un, ja tas tiek darīts, kā nodrošina, ka tiek veicināta sabiedrības un šo uzņēmumu iesaistīšanās novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	27. jautājums. Vai valsts vai vietējās organizācijas ir iesaistītas novēršanas un sagatavotības pasākumu pārrobežu plānošanā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	28. jautājums. Vai attiecīgās ieinteresētās personas, tostarp iedzīvotāji, ir informētas par riska pārvaldības plānošanas galvenajiem elementiem?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	

	Jautājumi	Līmeņi					Piezīmes
Novērtēšanas un sagatavotības pasākumu īstenošana	29. jautājums. Vai ir pieejams aprīkojums un rīki, kas nepieciešami, lai atbalstītu un/vai veiktu novēršanas un sagatavotības pasākumu plānošanu?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	30. jautājums. Vai plānošanas procesa laikā ir apzinātas finansējuma vajadzības novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanai un apzināti iespējamie finansējuma avoti?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	31. jautājums. Vai plānošanas procesa laikā ir izskatīti nākotnes ieguldījumu plāni un privātā sektora iespējamā finansējuma nozīme?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	32. jautājums. Vai plānošanas procesa laikā ir apzinātas vai izveidotas procedūras vai plāni, lai nodrošinātu finansējumu novēršanas un sagatavotības pasākumiem, kas vajadzīgi, lai mazinātu apzinātos riskus?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	33. jautājums. Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana ir saistīta ar riska pārvaldības plānošanu? Vai tā ir daļa no stratēģijas vai politikas, un vai ir definēta metodoloģija?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	34. jautājums. Vai ir izstrādātas metodes ziņošanai par postījumiem un cilvēku upuriem, un vai postījumu radītās izmaksas tiek lēstas, dokumentētas un uzglabātas?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	35. jautājums. Vai organizācijām, kas piedalās riska novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā, ir skaidri definēti pienākumi un uzdevumi/funkcijas?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	36. jautājums. Vai ekspertu pienākumu sadale ir iekļauta spēkā esošo novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā, un vai ir pieejami pietiekami daudz resursu, lai īstenotu novēršanas un sagatavotības pasākumus, pamatojoties uz plānošanas procesu?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	37. jautājums. Vai par novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanu atbildīgie eksperti ir atbilstoši informēti, apmācīti un pieredzējuši?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	38. jautājums. Vai attiecīgās ieinteresētās personas ir informētas un iesaistītas novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	39. jautājums. Vai valsts vai vietējā līmeņa organizācija ir iesaistīta pārrobežu novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
	40. jautājums. Vai minētās publiskās vai privātās ieinteresētās personas veic novēršanas un sagatavotības pasākumu ieviešanu pietiekamā kvalitātē, lai sasniegtu paredzēto riska mazināšanu?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	

Jautājumi	Līmeņi					Piezīmes
41. jautājums. Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanā ietverta, piemēram, agrīnas brīdināšanas, aktivizēšanas, pārvietošanas, deaktivēšanas vai uzraudzības procedūru izstrāde?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
42. jautājums. Vai vajadzīgā informācija ir pieejama un tiek regulāri paziņota valsts vai vietējā līmeņa iestādes ietvaros?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
43. jautājums. Vai pastāv komunikācijas stratēģija, ieskaitot dažādo mediju (tajā skaitā sociālo mediju) rīku izmantošanu, lai efektīvi paziņotu informāciju iedzīvotājiem, paaugstinātu informētību un veidotu uzticēšanos un paļaušanos?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
44. jautājums. Vai infrastruktūras stāvoklis ir atbilstošs analizēto novēršanas un sagatavotības pasākumu ieviešanai?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
45. jautājums. Vai pastāv saraksts ar pieejamo aprikojumu, kas vajadzīgs plānoto novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanai? Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana ietver iespējamo aprikojuma vajadzību apzināšanu, pamatojoties uz jau pastāvošo sarakstu?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
46. jautājums. Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošanas laikā ir apzināti piegādes ķēdes riski, un vai ir veikti pasākumi piedāvājuma iztrūkuma riska mazināšanai?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
47. jautājums. Vai ekspertiem, kuru uzdevums ir īstenot novēršanas un sagatavotības pasākumus, ir nepieciešamās tehniskās zināšanas, lai nodrošinātu pasākumu atbilstīgu īstenošanu, un vai ir nodrošināta šo zināšanu saglabāšana un pilnveidošana?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
48. jautājums. Vai ekspertiem, kuru uzdevums ir īstenot novēršanas un sagatavotības pasākumus, ir zināšanas par iepirkuma un loģistikas procedūrām, lai veiktu šos uzdevumus, un vai eksperti ir pienācīgi apmācīti piemērot šīs procedūras?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
49. jautājums. Vai ekspertiem, kuru uzdevums ir īstenot novēršanas un sagatavotības pasākumus, ir zināšanas, lai veiktu dzīves cikla un papildspēku plānošanu, un vai šo metodoloģiju izmanto, lai pārskatītu aprikojuma un sistēmu darbību un varētu palielināt kapacitāti ārkārtas situācijās?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
50. jautājums. Vai, veicot novēršanas un sagatavotības pasākumus, kas vajadzīgi, lai samazinātu un pielāgotu konstatētos riskus, ir apzināts vai izveidots budžets, juridiskais pamats un procedūras, lai plānotu turpmāku elastīgu resursu sadalījumu?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	
51. jautājums. Vai novēršanas un sagatavotības pasākumu īstenošana ietver tādu nolīgumu sagatavošanu ar ieinteresētajām personām, kas regulē izmaksu sadali?	nepiemēro	1)	2)	3)	4)	

6. ATSAUČU UN ATTIECĪGO DOKUMENTU SARAKSTS

A Simple Guide to Risk and its Management, Broadleaf Capital International PTY Ltd, 2012 (pamatojoties uz ISO 31000:2009)

http://broadleaf.com.au/old/pdfs/trng_tuts/Tut_Simple_Guide_to_Risk_v11.pdf

An overview of the EFQM Excellence Model, EFQM, Brussels; šo modeli var izmantot, lai novērtētu organizācijas pašreizējās spējas

<http://www.efqm.org/>

Best Practices on Flood Prevention and Mitigation, iesniegtas ūdenssaimniecības nozares vadītāju sanāksmē 2003. gada jūnijā Atēnās, sagatavoja Nīderlande un Francija (Apvienoto Nāciju Organizācijas un Eiropas Ekonomikas komisijas (ANO/EEK) 2000. gadā izstrādāto Pamatnostādņu par plūdu ilgtspējīgu novēršanu atjauninājums)

http://ec.europa.eu/environment/water/flood_risk/pdf/flooding_bestpractice.pdf

Civil Defence Emergency Capability Assessment Tool v. 4.2 (final) – CDEM spēju novērtēšanas rīks, kura pamatā ir Jaunzēlandes CDEM valsts stratēģija, Excel rīks, kurā uzmanība vērsta uz organizatoriskajām spējām un aplūkoti atbilstības, veikspējas un rezultātu jautājumi

<http://www.civildefence.govt.nz/cdem-sector/monitoring-and-evaluation/cdem-capability-assessment-tool/>

Core Capabilities Crosswalk, U.S. Department of Homeland Security, Federal Emergency Management Agency (FEMA), atjaunināts: 2013. gada jūnijā

<http://www.fema.gov/core-capabilities>

Padomes 2010. gada 26. aprīļa secinājumi, Padomes dokuments 7788/10. ES Iekšējās drošības stratēģija darbībā – pieci soļi pretim drošākai Eiropai, COM(2010) 673, 22.11.2010.

Padomes 26. septembra secinājums par riska pārvaldības spēju novērtējumu (13375/14)

Department of Homeland Security Risk Lexicon, Risk Steering Committee/USA, 2010. gada septembris

<https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/dhs-risk-lexicon-2010.pdf>

Padomes Direktīva 96/82/EK (1996. gada 9. decembris) par tādu smagu nelaimes gadījumu briesmu pārzināšanu, kuros iesaistītas bīstamas vielas (OV L 10, 14.1.1997., 13. lpp.)

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/60/EK (2000. gada 23. oktobris), ar ko izveido sistēmu Kopienas rīcībai ūdens resursu politikas jomā (OV L 327, 22.12.2000., 1. lpp.)

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2007/60/EK (2007. gada 23. oktobris) par plūdu riska novērtējumu un pārvaldību (OV L 288, 6.11.2007., 27. lpp.)

Padomes Direktīva 2008/114/EK (2008. gada 8. decembris) par to, lai apzinātu un noteiktu Eiropas Kritiskās infrastruktūras un novērtētu vajadzību uzlabot to aizsardzību (OV L 345, 23.12.2008., 75. lpp.)

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2012/18/ES (2012. gada 4. jūlijs) par lielu ar bīstamām vielām saistītu avāriju risku pārvaldību, ar kuru groza un vēlāk atceļ Padomes Direktīvu 96/82/EK (OV L 197, 24.7.2012., 1. lpp.)

Emergency Management Planning Guide 2010-2011, Public Safety Canada, 2010

<http://www.publicsafety.gc.ca/cnt/rsrscs/pblctns/mrgnc-mngmnt-pnnng/index-eng.aspx>

Eirokeksi ir 10 Eiropas standartu sērija, EN 1990 – EN 1999, ar ko nodrošina vienotu pieeju būvju projektēšanai un citiem inženiertehniskajiem darbiem un būvizrādājumiem;

<http://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/home.php>

Eiropas Komisija: Ietekmes novērtējuma pamatnostādnes, SEC(2009) 92

http://ec.europa.eu/smart-regulation/impact/commission_guidelines/commission_guidelines_en.htm

Eiropas Komisija: Pārskats par dabas un cilvēku izraisītu katastrofu riskiem ES, Eiropas Komisija, SWD (2014) 134 final, 8.4.2014.

Eiropas Komisija: Kopienas pieeja dabas un cilvēka izraisīto katastrofu novēršanai, paziņojums COM(2009) 82 galīgā redakcija, 23.2.2009.

Guidance on Implementing the Capacity Development Provisions of the Safe Drinking Water Act amendments of 1996, United Environmental Protection Agency, USA, 1998. gada jūlijs

<http://www.epa.gov/ogwdw/smallsystems/pdfs/guidfin.pdf>

Guide ORSEC Départemental, Direction générale de la sécurité civile et de la gestion des crises

<http://www.interieur.gouv.fr/Le-ministere/Securite-civile/Documentation-technique/Planification-et-exercices-de-Securite-civile>

ISO 22300:2012 Sabiedrības drošība, Terminu vārdnīca

http://www.iso.org/iso/catalogue_detail.htm?csnumber=56199

ISO/CD 22325 Societal Security: Emergency management – Guidelines for emergency management capability assessment (for businesses)

ISO/IEC/FDIS International Standard 31010: Risk Management – Risk Assessment Techniques (2009)

ISO International Standard 31000 (2009): Risk Management – Principles and Guidelines

Methode für die Risikoanalyse im Bevölkerungsschutz, Bundesamt für Bevölkerungsschutz und Katastrophenhilfe, Wissenschaftsforum Band 8, 2010

http://www.bbk.bund.de/SharedDocs/Downloads/BBK/DE/Publikationen/Wissenschaftsforum/Bd8_Methode-Risikoanalyse-BS.pdf?__blob=publicationFile

OECD Risk Management, ESAO darba dokumenti par publisko pārvaldību Nr. 23, autors Charles Baubion, 2013

http://www.oecd-ilibrary.org/governance/oecd-working-papers-on-public-governance_19934351

OECD Reviews of Risk Management Policies, Italy – Review of the Italian National Civil Protection System, OECD, 2010

<http://www.oecd.org/italy/oecdreviewsofriskmanagementpoliciesitaly.htm>

OECD Recommendations of the Council on the Governance of Critical Risks, ESAO Padomes sanāksme ministru līmenī, Parīze, 2014. gada 6.–7. maijs

<http://www.oliverwyman.com/content/dam/oliver-wyman/global/en/2014/may/OECD%20-%20Recommendations%20on%20the%20governance%20of%20critical%20risks%20-%202014.pdf>

Risk Management Assessment Framework – A tool for departments, HM Treasury, UK, 2009. gada jūlijs (instrumenti, lai novērtētu riska pārvaldības standartu organizācijā, pamatojoties uz Eiropas Kvalitātes vadības fonda (EFQM) izcilības modeli)

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/191516/Risk_management_assessment_framework.pdf

UNISDR Terminology on Disaster Risk Reduction, Apvienoto Nāciju Organizācija, 2009

<http://www.unisdr.org/we/inform/terminology>